

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

III. An & quid neceßitate præcepti credendum sit omnibus; & quando
præceptum fidei obliget.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

Angelos, aut per homines, vt supranaturalem fidem concipere, atque ita iustificari & saluari possit; idque supposita lege Dei, opus proprie miraculosum non erit, sed potius executio quædam & effectus ordinariæ prouidentia Dei, vt recte post Albertum in 3. dist. 25. art. 2. ad 6. Durandum. q. 1. n. 9. & Gabrielem q. vn. a. 2. ex communi docet etiam Valentia loc. cit. punct. 4.

53 Et consentit S. Thomas in commentario epistolæ ad Romanos cap. 10. lect. 3. quantumuis hic q. 2. a. 5. ad 1. pro absurdo habere non videatur, quod Deus aliquem in pœnam etiam solius peccati originalis, auxilio gratiæ ad fidem necessariæ destituit. *Ad multa, inquit, tenetur homo, ad quæ non potest sine gratiâ reparare: sicut ad diligendum Deum & proximum, & similiter ad credendum articulos fidei. Sed tamen hoc potest cum auxilio gratiæ; quod quidem auxilium quibuscumque diuinitus datur, misericorditer datur: quibus autem non datur, ex iustitia non datur, in pœnam precedentis, aut saltem originalis peccati; vt Augustinus dicit (aut potius innuit cap. 5. & 6.) in libro de corrept. & gratiâ.* In quem sensum etiam loquitur S. Thomas hic q. 10. a. 1. idque multo expressius docuit Ariminenſis apud Suarez 3. part. tom. 4. disp. 8. sect. 2. n. 21. vbi eam ipse sententiam valde falsam, nondum tamen aliqua censura dignam iudicat. Sed de hac re pluribus disseruimus tom. 2. loc. cit.

DVBIVM III.

An, & quid necessitate præcepti necessario credendum sit omnibus; & quando præceptum fidei obliget.

S. Thomas 2. 2. q. 2. a. 5. 6. 7. 8.

54 **D**E hac re sequentes assertiones statuimus. **ASSERTIO I.** Ea quæ necessitate mediæ, pro ratione cuiusque status, credenda fuerunt singulis, iuxta dicta dub. præcedenti, fuerunt etiam credenda necessitate præcepti. Est extra controuersiam. Ratio est. Quia quando aliquid in libera hominis potestate situm, maxime vero si sit aliqua actio humana, ex diuina ordinatione est medium necessarium ad salutem, tunc id hoc ipso quoque cadit sub præceptum diuinum. Alias fieri posset, vt is etiam, qui præcepta diuina seruasset, adhuc tamen non saluaretur; quod est contra dictum Christi Matthæi 19. v. 17. *si vis ad vitam ingredi, serua mandata.*

55 **ASSERTIO II.** In omni quoque statu, etiam legis naturæ, credenda vel cognoscenda præterea fuerunt ea, quorum cognitio vniuersim ac in omni statu, erat necessaria ad recte & honeste viuendum, etiam in ordine ad finem supernaturalem. Est itidem certa, & communis Doctorum sententia. Ratio est manifesta. Quia qui iubet aliquid faciendum, iubet etiam id, sine quo illud fieri non potest, si modo in hominis sit potestate, vt sunt actiones iustæ morales, de quibus loquimur.

56 Ex quo colligitur, in omni statu, præter ea, quæ

diximus dubio præcedenti, hæc quoque necessitate præcepti necessario fuisse credenda vel cognoscenda. Primum est. Deum esse summum bonum, & vltimum hominis finem etiam supernaturalem: alioqui enim nec sperari, nec diligere Deus supernaturaliter potuisset; quod tamen in omni statu erat necessarium. Cum vero dicitur, in statu legis naturæ nulla fuisse præcepta diuina positiua, intelligendum id est, aut de statu puræ naturæ, aut de actibus solum externis, & quoad particulares ceremonias sacrificiorum & Sacramentorum, non de pure internis, vt recte notauit Suarez 3. par. tom. 4. disp. 15. sect. 3. n. 10. & 11. Secundum est, hominem diuinis legibus teneri, Deumque de ijs rationem ab eo exacturum, puniendo malos, & remunerando bonos etiam in altera vita; quod tamē vnū quoque est ex credendis necessitate mediæ. Tertium sunt præcepta naturalia decalogi, & alia generaliora, quæ in decalogo supponuntur. Quartum est immortalitas animæ & libertas arbitrii, quamquam illa etiam necessitate mediæ aliquo modo credenda fuerit ex dictis. Quintum est peccatum originale, vt probabiliter docet Canus Relect. de pœnitentia part. 2. saltem credendo in confuso omnes à principio suæ natiuitatis indigere gratia Dei pro qua paruulis concilianda, parentes certum remedium adhibere teneantur. Sextum addi potest ex S. Thoma hic q. 2. art. 6. ad 3. alijs non repugnantibus, in omni quoque statu necessarium fuisse simplicibus, generatim credere ea, quæ vera Ecclesia credit. Quia populus simplex cum totus pendeat ab auctoritate maiorum, vix aliqui habet, in quo suam fidem constanter possit fundare.

58 Addunt alij pœnam æternam, aliaque Dei attributa; & Hugo Victorius lib. 1. part. 10. cap. 7. Deum non esse auctorem peccati. Sed quæ diximus in lege naturæ videntur sufficere. Neque enim probari potest, aut ratione ipsius per se fidei aut ratione rectæ operationis, plus requisitum ab omnibus fuisse. Dixi tamen cognoscenda vel credenda; quia cum nonnulla ex his essent etiam ratione naturali euidenter nota, non erat opus ea per se fide diuina credere, vt dictum in simili dubio præcedenti.

59 **ASSERTIO III.** In lege Mosaica etiam alia nonnulla præcepti necessitate explicite omnibus credenda fuerunt; nempe quæ pro speciali ratione eius status, necessaria essent omnibus ad recte operandum. Patet, quia multa alia populus ille facere tenebatur, quæ non nisi diuina reuelatione poterant cognosci. Vt Deum præcepisse circumcisionem, & Sabbathi sanctificationem; item eduxisse populum de terra Ægypti, ac proinde hoc beneficium perpetuo grata mente recolendum; & similia, quæ ex singulari præcepto Dei vniuerso populo debebant proponi iuxta Exodus 12. Deuteronomij 6. 11. & 16.

Tale etiam probabiliter fuit, aduenturum aliquando Messiam seu Christum Saluatorem ac Mediatorem, non quidem distincte, quod is ipse futurus esset naturalis filius Dei, passurus, & resurrecturus, sed in confuso, vt dubio præcedenti ex Aragonio dictum, & docet etiam Bañes hic q. 2. a. 5.

Id enim dogma præcipuum quasi quoddam fundamentum fuit eius Ecclesiæ, quod & in Circumcisione, & alijs sacrificijs palam ipsa profitebatur: ac præterea ex Colloquio Samaritanæ, & alijs Iudeorum sermonibus cum Christo habitis, satis colligitur, omnes communiter eo tempore Messia aduentum expectasse.

60 **ASSERTIO IV.** Sed & in lege naturæ, post lapsum, & in statu legis Mosaicæ, necessitate præcepti maiores quidem explicite credere tenebantur SS. Trinitatis & Incarnationis Christi mysteriū, etiam quatenus per mortem & Resurrectionem suam redempturus erat genus humanum; minores autem non item. S. Thomas hic q. 2. a. 7. & 8. & communis Doctorum in 3. dist. 25. Vocantur autem Maiores, quibus incumbit officium regendi & docendi adeoque pascendi alios doctrina spirituali; cæteri vocantur Minores, ex Augustino lib. 14. de Trinitate cap. 1.

61 **Prima pars assertionis probatur.** Quia omni tempore extabant expressæ reuelationes de his mysterijs, atque etiam per sacrificia aliasq; ceremonias mysterium Christi Redemptoris adumbrabatur: oportebat ergo saltem maiores illud cognoscere, ut etiam plures reipsa cognouisse ostendit S. Thomas a. 7. in corpore & solutione argumentorū. Addit nec Adamū quidē ante peccatū ea cognitione Christi caruisse. Licet enim tunc quidem non habuerit fidem Christi Redemptoris & passuri, habuit tamē fidē Christi in carne vēruti, secundū quod, inqt, ordinabatur ad consummationē gloria iuxta dictū Adami Genes. 2. *Propter hoc relinquet homo patrē & matrē, & adheret uxori suæ: quod* Apostolus ad Ephes. 5. dicit, Sacramentū magnū esse, in Christo & Ecclesiā; idq; *Sacramentū*, inqt S. Thomas, non est credibile primū hominē ignorasse. Eadē est cōmunis Doctorum sententia in 3. dist. 25.

62 **Secunda pars assertionis probatur,** tum ex difficultate tanti mysterij, tum ex illo Galat. 3. v. 23. *Præterea autem quam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi, in eam fidem, quæ reuelanda erat.* In quē sensum loquitur etiā Augustinus l. 19. contra Faustū c. 14. Interim tamen fatendum est, si quis ex minoribus hanc veritatem fidei sufficienter edoctus fuisset, ab eo tum quidem eam veritatem negari nullo modo potuisset, sed ei quoad specificationē actus necessario credendam fuisse. At non ideo tamen Minores per se huius fidei præcepto tenebantur; ita ut in eiusmodi veritatem inquirere, eamque ex instituto addiscere debuerint.

63 **ASSERTIO V.** In statu legis Euangelicæ, ac ex ipso statim tempore, quo ea cœpit obligare, tenebatur quidē omnes, tam maiores, quā minores eiusmodi mysteria Trinitatis & Incarnationis explicite credere; attamen multi propter ignorantiam inuincibilē à peccato infidelitatis & iā olim excusabantur, atque etiam nū, saltem inter barbaros degentes, excusari possunt. Est cōmunis ac prope certa Theologorum sententia. Et prima pars est S. Thomæ hic q. 2. a. 7. & Doctorum in 3. dist. 25. Ratio sumitur, tum ex dictis dub. præced. vbi etiā necessitate mediū fidem eam hoc tempore esse necessariam docuimus; tum ex ijs, quæ generatim diximus de legibus tom. 2. disp. 5. q. 4. dub. 2.

64 **Secunda pars assertionis generatim & ex instituto probabitur inferius q. 8. dub. 1.** Ratio breuiter est, quia tametsi omnes, si cum auxilio præuentis gratiæ Dei congruenter viuant rationi naturali, possint absolute ad earum veritatū cognitionem peruenire, vt dub. perced. dictum, non tamen possunt ex animi deliberatione ac proposito eam sibi cognitionem comparare, cum nulla habeat principia dubitandi vel inquirendi, vt supponimus. Dixi vero, *saltem inter barbaros*, seu Ethnicos, quia inter Christianos difficilius admitti potest ignorantia inuincibilis horum articulorum: nisi quod Scotus, Sa, & Azor citati dubio præcedenti, dum admittunt, inter ipsos quoque fideles esse aliquos qui vel ob hebetudinem ingenij, vel ob defectum ac negligentiam pastorum, rationē seu substantiam horum mysteriorum ignorent, consequenter etiam admittere debent, inter ipsos quoque Christianos dari posse ignorantia inuincibilem eorundem mysteriorū: quod videtur etiam sentire Vasquez 1. 2. disp. 21. n. 3. Sed hæc rariora videntur. Plura inferius loco citato.

65 **ASSERTIO VI.** In statu legis Euangelicæ, tenentur quoq; omnes adulti explicite scire & credere omnes articulos fidei, in symbolo Apostolorum contentos, saltem quoad substantiam. Ita S. Thomas hic q. 2. a. 5. Caietanus, Bannes, Arragonius ibidem, & Gregorius de Valentia q. 2. punct. 3. post Alensem, Scotum, Marsilium, Gabrielem, & cōmunem Doctorum in 3. dist. 25. Idem supponitur in catechismo Romano de symbolo, & in multis decretis apud Gratianum de consecratione dist. 4. vt & apud SS. Patres Athanasium in symbolo, Cyrillum Hierosolymitanum catechesi 5. Augustinū lib. de fide & symbolo cap. 1. & lib. de symbolo ad catechumenos, & alios, qui scripserunt in symbolū, cuius proinde etiā cognitio præsensque memoria exigitur tum à baptizandis, tum à volentibus contrahere matrimonium, de consecrat. dist. 7. & apud Augustinum loc. cit.

66 **Sed & in VI. Synodo canone 7. dicitur,** non esse censendum Catholicum, qui id memoriter nō retineat, & in Rhemenſi, non esse admittendum ad communionem.

67 **Deniq; grauissime multa Concilia iniungunt** Parochis, vt populum hæc doceat, speciatim Babilonenſe II. canone 4. Aurelianenſe canon. 10. & 19. Lateranenſe sub Leone sess. 9. & Tridentinum sess. 6. cap. 7. de reformatione, & sess. 24. c. 4. Ratio assertionis est: Quia symbolum Apostolorum est collectio præcipuarum fidei veritatum, quæ scilicet magis propinque nos ordinant ad vitam æternam, quæque idcirco etiam in breuem quasi summam ab Apostolis collatæ sunt, vt habeant omnes facillē quandam & expeditam regulam credendi, vt dictum supra q. 1. dub. 8.

67 **Et quamuis nihilominus Doctores pleriq; sentiant,** per se non esse mortale, statam illam symboli Apostolici formam sub verbis præscriptis memoria non tenere, vt ex cōmuni tradunt Medina lib. 6. de fide cap. 6. Gregorius de Valentia q. 2. punct. 1. & Sa verbo *fides* (vbi tamen in contrarium refertur Nauarrus) & Azor tom. 1. lib. 8. cap. 7. q. 5. communiter tamen censetur esse,

saltem

faltem venialis negligentia, si quis id addiscere negligat, iuxta Paludanum in 4. distinctione 15. quæstione 5. Nauarrum Manuali cap. 11. numero 22. & in capitulum *Quando*, de consecrat. distinct. 1. cum præsertim simplices vix alioquin satis articulorum cognitionem percipiant & retineant: vt recte proinde etiam dixerit Azor loc. cit. *in magno periculo versari eos, qui fidei articulos & decem præcepta non discunt.*

68 Quod autem multi Scholastici, speciatim Albertus, Bonaventura, Richardus, Durandus in 3. dist. 25. consentiente, vt apparet, etiam Azorio tom. 1. l. 8. c. 6. q. 2. docent, articulos duntaxat ab Ecclesia solemniter omnibus explicite credendos, non satis expeditam rationem habent. Quia sunt nonnullæ veritates fidei, quæ ab Ecclesia solemniter celebrantur, vt Circumcisio Christi, aduentus Magorum, missio Spiritus Sancti; quas, cum symbolum Apostolorum non exprimat, nemo facile dixerit, per se loquendo, omnibus explicite credendas, vt recte notauit Valentia cit. punct. 4. et si contrarium indicet Alensis 3. part. q. 82. memb. 3. a. 1. E contrario resurrectio mortuorum, iudicium extremum, & communio Sanctorum in symbolo Apostolorum non frustra sunt posita; cum tamen nulla peculiari solemnitate in Ecclesia celebrentur.

69 Dixi tamen articulos: quia non omnes circumstantiæ articulorum, quales significantur illis verbis, *Sub Pontio Pilato. &c. Tertia die. &c.* necessario sub peccato mortali explicite credendæ vel cognoscendæ sunt, vt ex communi recte docent Valentia loc. cit. & Azor tom. 1. l. 8. c. 6. q. 4. vbi videtur sentire, etiam descensum Christi ad inferos, item vnam Sanctam & Catholicam Ecclesiam, Sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, perpetuamque Deiparæ Virginitatem non necessario explicite esse credenda, eo quod hæc, vt ipse ait, in articulis quatuordecim, prout à Scholasticis solent numerari, expresse non computentur. Sed hoc non videtur verum: tum quia falsum est, vniuersim ista non computari in articulis quatuordecim, vt suo loco dictum, & patet ex ipsius Azorij doctrina c. 5. q. 1. Tum quia Ecclesia vna, sancta, Catholica, tanquam generalissimum fidei fundamentum simplicibus in primis necessaria creditur, vt supra dictum, quamuis in illo quatuordecim articulorum complexu per se ac seorsim non computetur, vt proinde non satis esse existimem articulos quatuordecim, prout ab Azorio referuntur & exponuntur, credere, vt dictum, quantumuis ipse contrarium sentiat.

70 Dixi secundo, quoad substantiam. Quia non est opus, vt simplices valde distinctâ notitiâ cognoscant omnes fidei articulos; satis est simplicem articulorum sententiam tenere, hoc est, vt ex Gabriele explicat Azor cit. cap. 6. q. 5. scire id quod simpliciter, licet confuse & generaliter significatur vocibus in articulo contentis, vt, per sessionem Christi ad dextram intelligant, Christum etiam secundum humanitatem, summa quadam beatitudine & felicitate perfrui in cælis, & sic de cæteris, vt fusius persequuntur Bannes & Azor locis cit. & de mysterio Trinitatis

dictum dub. præced. Alioquin solum in ipso externo verborum codice hære, satis non est, vt ex communi recte Valentia loc. cit.

72 ASSERTIO VII. Omnès quoque in lege Evangelica tenentur ex præcepto scire ea, quæ & communiter Christianis omnibus, & cuique iuxta suum statum necessaria sunt ad recte viuendum. Ita docent omnes, & ratio patet ex dictis. Vnde etiã sequitur primo, omnes scire debere substantiam & rationem Sacramentorum baptismi, penitentiae & Eucharistiæ, & quæ ad eadem Sacramenta digne recipienda sunt necessaria. In cæteris vero Sacramentis idem opuserit, si quando ea suscipere quis voluerit. Quare etiam sapienter in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 7. de reformat. statutum est, vt ante Sacramentorum administrationem, prius eorum vsus & efficacia, pro suscipientium captu explicentur; & sincera doctrinæ Christianæ catechesis populo fidei tradatur, quin & sacra eloquia, & salutis monita singulis diebus festis vel solemnibus explanentur.

73 Secundo omnes etiam tenentur scire modum legitime Deum orandi, ac in specie etiam, iuxta receptum Ecclesiæ morem, Orationem Dominicam; item præcepta Decalogi, & communia præcepta Ecclesiæ, atque etiam opera misericordiæ, saltem quatenus pro loco & tempore communiter exercenda sunt; quamquã hæc cognitio, vt & septem peccatorum mortalium, fere etiam in Decalogo contineatur. Et quidem orationem Dominicam, non minus quam Apostolorum symbolum, etiam sub præscripta verborum formula memoriter tenere necesse est, vt omnes fatentur. Cætera vero per se loquendo necesse non est memoriter & ordine seu verbo tenus, vt in Catechismis proponuntur, scire, ac recitare posse; satis est eorum substantiam nosse, quantum opus est cuique; tum vt præcepta ad se pertinentia seruare, tum vt fidem eorum, cum necesse fuerit, absque errore profiteri possit, vt ex communi tradit Azor loc. cit.

74 Maiores autem, ac præsertim Parochi & Episcopi non solum curare debent, vt subditi ea perdiscant, iuxta superius dicta, sed etiam ipsi, pro suaque personæ ac muneris conditione, explicatiorem adhuc fidem, maioremque rerum spiritualium & Ecclesiasticarum cognitionem procurare tenentur. De quare multa extant in decretis dist. 36. & 38. & in Concilio Toletano II. in principio, & in Arelateni sub Carolo Magno c. 3. Turonensi III. c. 3. & 4. Lateranensi sub Leone sess. 9. & in Tridentino sess. 7. c. 1. de reformat. & sess. 22. cap. 2.

De eadem re differunt etiam Scholastici in 3. dist. 25. & S. Thomas 3. par. q. 36. a. 1. & hic q. 2. a. 6. vbi breuiter ait: *Explicatio fidei oportet quod perueniat ad inferiores homines per maiores: & ideo sicut superiores Angeli, qui inferiores illuminant, habent plenioram notitiâ de rebus diuinis quam inferiores, vt dicit Dionysius 2. cap. celestis hierarchia, ita etiam superiores homines, ad quos pertinet alios erudire, tenentur habere pleniorē notitiâ de credendis, & magis explicite credere. Et ibidē ad 2. notat, simplices non esse examinandos de subtilitatibus fidei, nisi quando habetur suspitio, quod sint ab hæreticis deprauati, qui in his, quæ ad subtilitatem fidei pertinent, solent fidem simplicium deprauare.*

75 **ASSERTIO VIII.** Et si quidem absolute loquendo, caetera implicite credere sufficit, non est tamen in ijs, si sufficienter, ac praesertim Ecclesiae nomine proponantur, liberum cuique credere quod libeat; sed tenentur prorsus omnes sub peccato mortali, quantum in se est, nihil fidei contrarium credere, adeoque saltem quoad specificationem actus, omnia, quae Ecclesia credenda proponit explicite credere. Est certa doctrina apud S. Thomam hic q. 2. a. 5. & a. 6. ad 2. contra Erasmodum l. de Sarc. Eccles. concord. & l. 20. Epistolarum, ad Carolum & ad Ferdinandum Imperatores, & contra Georgium Cassandrum l. de officio pij viri, & alios nonnullos antiquiores, apud Bellarminum l. 3. de mem. Eccles. c. 19. & apud Gregorium de Valentia hic q. 2. pun. 6. relatos, qui praepostero pacis studio dicebant, modo symbolum fidei, aut alij praecipui articuli utrunque teneantur, de caetero quid quisque credat parum interesse, etiam si quis sciat hoc vel illud esse ab Ecclesia definitum, vel ad credendum propositum. Sed est error manifestus; qui refellitur primo ex Scriptura, quae necessitatem vnius ac verae fidei, non patientis secum vllum pertinacem in fide errorem, saepius inculcat. Ephes. 4. v. 5. *Vnus Dominus, una fides, vnum baptisma.* Quaeque omnes haereticos & aduersus Ecclesiam contumaces a consortio totius Ecclesiae segregat, aut segregandos praecipit, Matthaei 18. v. 17. Rom. 16. v. 17. Galat. 1. v. 8. ad Titum 3. v. 10. 2. Petri 2. v. 1. & sequentibus, 2. Ioannis 7. 10. *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non afferit, nolite eum recipere in domum, nec aue ei dixeritis.*

77 Secundo refellitur ex SS. Patribus, ac perpetua praxi Ecclesiae, quae semper vel in minimo circa fidem contra Ecclesiae sensum pertinaciter aberrantes acriter infecta est, ut patet vel ex vnica illa controuersia quae fuit de voce *Homousius*, in historia tripartita lib. 5. c. 20. & apud Ruffinum l. 10. hist. c. 21. Socratem l. 4. c. 11. & apud Athanasium passim, praesertim epistola de Synodo Ariminensi & Seleuciensi, ac Hieronymum contra Luciferianos. Optimum est illud Athanasij in simbolo: *Quam nisi quisque integram inuiolatamque serauerit, absque dubio in aeternum peribit.*

78 Ratio est: quia qui vnicam fidei veritatem pertinaciter, & contra Ecclesiae auctoritatem, negat, is tum Deum ipsum, quantum in se est, mendacij arguit, tum Ecclesiae auctoritatem infallibilem, quae tamen nobis est necessaria quaedam credendi regula, conuellit; ac proinde totam rationem credendi, omnemque fidem funditus euertit ac destruit, ut dictum etiam quaest. praeced. dub. 4. Interim tamen dubium non est, multos simplices saepe ob ignorantiam excusari posse, negantes ea, quae alioqui de fide certa sunt, ut recte notauit S. Thomas q. 2. a. 6. ad 2. ac in specie fusius persequitur Azor tom. 1. l. 8. c. 6. q. 7. 8. & 9.

79 Ex quibus colligitur, duplex esse genus praecipri quoad actus internos fidei; vnum est negatiuum, non dissentire voluntarie rebus fidei, nec de earum veritate voluntarie dubitare; quod semper ac pro semper, & in omni materia obligat, ut dictum. Alterum est affirmatiuum, re ipsa nempe

aliquando eliciendi actum internum fidei; quod semper quidem obligat sed non pro semper, ac in omni materia, ut dictum.

Quaeres, quandoam determinate obliget. Respondeo breuiter cum Valentia q. 2. pun. 6. obligare I. statim post vsum rationis, cum primum alicui fides sufficienter proponitur, saltem si quis antea fuerit infidelis; tenetur enim tunc fidem acceptare, ne si in mora sit, aut peccatum infidelitatis incurrat, aut saltem duritiae ad credendum. II. in articulo mortis, quo nimirum tempore etiam praecipuum charitatis obligat, ut suo loco dicitur. III. Quoties in vita opus est, vel ad tentationem grauem in fide superandam, vel ad professionem fidei debito faciendam, vel ad debitos aliarum virtutum supernaturalium actus exercendos, puta orationis, spei, charitatis, poenitentiae, qui sine prauo fidei actu elici non possunt.

Et quamquam Azor l. 8. c. 7. 4. 6. vniuersim, dicat, fideles teneri solum cum lege compelluntur ad amissam iustitiam recuperandam, per actum verae poenitentiae, verius est tamen, quod diximus; quia etiam extra illum casum nonnunquam obligantur homines, ad actus charitatis & virtutum supernaturalium exercendos, ut agnoscit denique ipsemet Azor l. 8. c. 27. q. 8. Vtrum autem ignorantia rerum credendarum sit peccatum distinctum ab illo, quod ex illo subsequitur, generatim diximus tom. 2. disp. 4. q. 9. dub. 1.

Huc etiam spectat, quod ad explicandum illud Apostoli Rom. 3. legem factorum distinguens contra legem fidei tradit S. Thomas q. 16. a. 1. I. Nec in veteri nec in nouo testamento directe legem fuisse latam de credendo in vnum Deum; quia lex non datur inquit nisi ei, qui se antea agnoscit subditum legislatori; hoc autem in proposito fit per fidem. Quocirca etiam doctrina de vno Deo Exodi 20. Deuter. 6. solum per modum cuiusdam praambuli, in indicatio loquendi modo caeteris praecipis praemittitur. Quod dictum intelligi debet de praecipio verbis imperatiuis formaliter expresso: alias enim constat re ipsa in utraque lege praecipuum fidei extare ut dictum, II. In veteri lege, supposita fide vnius Dei nullum aliud praecipuum fidei traditum fuisse.

Quod intelligi debet cum tribus limitationibus. I. de lege propria veteris testamenti; qua ratione excluduntur praecipua spectantia ad cultum internum vnius veri Dei. 2. de praecipio fidei per se obligante non in ordine ad praxin; qua, ratione excluduntur omnia, quae ob ipsam praxin fuerunt ab omnibus credenda vel cognoscenda 3. de praecipio generali etiam simplices obligante ex dictis. III. In noua lege supposita fide vnius Dei conuenienter fuisse praecipua alia praescripta de caeteris fidei credibilibus seu obiectis, uti ex dictis constat. Ac per hoc ipsum differt lex noua ab antiqua lege quod praecipua fidei nostrae mysteria, non ita fuerunt in lege veteri manifesta; quamuis interim de rebus agendis multo plura illic essent praescripta quam in lege noua. De qua re pluribus actum de legibus q. 4. dub. 3.